

Perhekeskustoiminnan kehittäminen peruspalvelukuntayhtymä Kalliossa. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten ennakoarviointi

[Honkanen Hilkka](#), [Veijola Arja](#)

14.12.2015 ::

Metatiedot

Nimeke: Perhekeskustoiminnan kehittäminen peruspalvelukuntayhtymä Kalliossa. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten ennakoarviointi

Tekijä: Honkanen Hilkka; Veijola Arja

Aihe, asiasanat: arviointi, lapsiperheet, palvelut, perhekeskukset, tutkimus- ja kehittämistoiminta, vaikutukset, yhteistoiminnallinen oppiminen, ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot

Tiivistelmä: Perhekeskus on sekä periaatteellinen että rakenteellinen tapa tuottaa lapsiperhepalvelut kunnissa ja alueilla monitoimijaisesti perinteiset sektorirajat ylittäen. Tähän liittyvä kehitystyö on meneillään koko valtakunnassa. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi (IVA) on menetelmä arvioida ennakkoon päätösten ja ratkaisujen vaikutuksia väestön hyvinvointiin ja terveyteen.

Tässä raportissa kuvataan ihmisiin kohdistuvien vaikutusten (IVA) arviointiprosessia ja sen tuloksia liittyen perhekeskustoiminnan kehittämiseen Kallion peruspalvelukuntayhtymässä.

Arviointiprosessi toteutui ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kuntoutuksen ja terveyden edistämisen koulutusohjelmien opiskelijoiden oppimistehtävänä. Tehtävässä yhdistyi tki-työ ja oppiminen. Oppiminen oli tutkivaa, kehittävää ja yhteistoiminnallista.

Prosessi käynnistyi yhteissuunnittelulla tilaajan kanssa. Tuloksellinen kehittämistyö perustuu näyttöön hyvistä käytännöistä. Seuraava vaihe olikin etsiä tietoa perhekeskuksista ja siihen yhteydessä olevista tekijöistä. Raportissa selvitetään käsitteitä perheiden osallisuus ja varhainen tuki, vertaistoiminta sekä moniammatillinen yhteistyö ja kumppanuus. Lisäksi tarkastellaan perhekeskustyötä vaikuttavuuden ja laadun näkökulmasta.

Teoreettisen tiedon pohjalta kuvattiin vaihtoehtoisia malleja toteuttaa perhekeskustoimintaa ja tuotettiin IVA-prosessiin kuuluva taulukko vaihtoehtoisista ja niiden vaikutuksista eri tasoilla; asiakkaat, työntekijät, johtaminen, toiminnan laatu, vaikuttavuus ja talous. Tiivis taulukkomuotoinen tapa kuvata asioita on todettu tarkoituksenmukaiseksi tavaksi antaa nopeasti paljon informaatiota kuntapäätäjille päätöksenteon tueksi. Seuraava prosessin vaihe oli kuulemistilaisuus Ylivieskassa, missä oli koolla johtavia viranhaltijoita, poliittisia päättäjiä, työntekijöitä ja asiakkaita. Opiskelijoilla oli suuri vastuu kuulemistilaisuuden sisällöllisestä ja menetelmällisestä toteutuksesta. Tilaisuudessa arvioitiin tuotettuja vaihtoehtoja Learning Cafe -menetelmällä ja tuotettiin uutta materiaalia. Uuden tiedon pohjalta opiskelijat jatkokehittelivät vaihtoehtoja. Lopputuloksena on tämä raportti, jossa kuvataan prosessi ja vaihtoehtoiset tavat tuottaa perhepalveluja perhekeskusperiaatteiden mukaan Kallion kuntayhtymässä.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2015-12-14

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-597-133-3>

Kieli: suomi

ISBN: 978-951-597-133-3 (HTML)

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: Julkaisu on tekijänoikeussäännösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.

Näin viittaat tähän julkaisuun

Honkanen, H. & Veijola, A. 2015. Perhekeskustoiminnan kehittäminen peruspalvelukuntayhtymä Kalliossa. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten ennakoarviointi. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 30. Hakupäivä 14.12.2015.

<http://urn.fi/urn:isbn:978-951-597-133-3> (<http://urn.fi/urn:isbn:978-951-597-133-3>).

Tarttuminen työelämästä tuleviin haasteisiin on mielekäs tapa oppia ja se tuottaa konkreettisen hyödyn työelämälle. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijat selvittivät Kallion peruspalvelukuntayhtymälle vaihtoehtoisia tapoja kehittää lapsiperhepalveluita perhekeskusmallin mukaisesti. Perhekeskus on sekä periaatteellinen tapa järjestää palveluja perhelähtöisesti ja monitoimijaisesti sektorirajat ylittäen että konkreettinen palvelujen organisointimalli, missä toimijat muodostavat kiinteän verkoston.

Esipuhe

Perhepalvelujen kehittäminen on maassamme meneillään oleva mittava rakenteellinen uudistustyö. Palvelujen kehittäminen perhekeskuksen suuntaan on tuotu esiin hallitusohjelmassa ja sosiaali- ja terveysalan kansallisessa kehittämissuunnitelmassa. Perhekeskus on sekä periaatteellinen tapa järjestää palveluja perhelähtöisesti ja monitoimijaisesti sektorirajat ylittäen että konkreettinen palvelujen organisointimalli, missä toimijat muodostavat kiinteän verkoston. Pisimmälle viedyn mallin on sektorirajat ylittävä toiminta saman katon alla.

Palvelujen kehittämisessä, etsittäessä alueelle ja kuntiin sopivia vaihtoehtoja, voidaan käyttää hyväksi ihmisiin kohdistuvien vaikutusten ennakoarviointia (IVA). Tämä on myös uuden terveydenhuoltolain hengen mukaista, sillä se vaatii kuntaa ottamaan huomioon päätösten ja ratkaisujen vaikutukset väestön terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin.

Kallion peruspalvelukuntayhtymässä haluttiin selvittää IVA-arvioinnilla erilaisia vaihtoehtoisia tapoja kehittää lapsiperhepalveluja perhekeskusmallin suuntaan. Arvioinnin toteuttamiseen pyydettiin tukea Oulun ammattikorkeakoululta. Toteutimme arvioinnin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kuntoutuksen ja terveyden edistämisen koulutusohjelmien vaikuttavuuden ja laadun arvioinnin oppimistehtävänä. Oppimisen näkökulmasta tehtävä kehitti monipuolisesti opiskelijoiden arviointi-, kehittämis- ja yhteistyöosaamista.

Tiivistelmä

Perhekeskus on sekä periaatteellinen että rakenteellinen tapa tuottaa lapsiperhepalvelut kunnissa ja alueilla monitoimijaisesti perinteiset sektorirajat ylittäen. Tähän liittyvä kehitystyö on meneillään koko valtakunnassa. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi (IVA) on menetelmä arvioida ennakkoon päätösten ja ratkaisujen vaikutuksia väestön hyvinvointiin ja terveyteen.

Tässä raportissa kuvataan ihmisiin kohdistuvien vaikutusten (IVA) arviointiprosessia ja sen tuloksia liittyen perhekeskustoiminnan kehittämiseen Kallion peruspalvelukuntayhtymässä.

Arviointiprosessi toteutui ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kuntoutuksen ja terveyden edistämisen koulutusohjelmien opiskelijoiden oppimistehtävänä. Tehtävässä yhdistyi tki-työ ja oppiminen. Oppiminen oli tutkivaa, kehittävää ja yhteistoiminnallista.

Prosessi käynnistyi yhteissuunnittelulla tilaajan kanssa. Tuloksellinen kehittämistyö perustuu näyttöön hyvistä käytännöistä. Seuraava vaihe olikin etsiä tietoa perhekeskuksista ja siihen yhteydessä olevista tekijöistä. Raportissa selvitetään käsitteitä perheiden osallisuus ja varhainen tuki, vertaistoiminta sekä moniammatillinen yhteistyö ja kumppanuus. Lisäksi tarkastellaan perhekeskustyötä vaikuttavuuden ja laadun näkökulmasta.

Teoreettisen tiedon pohjalta kuvattiin vaihtoehtoisia malleja toteuttaa perhekeskustoimintaa ja tuotettiin IVA-prosessiin kuuluva taulukko vaihtoehtoisista ja niiden vaikutuksista eri tasoilla; asiakkaat, työntekijät, johtaminen, toiminnan laatu, vaikuttavuus ja talous. Tiivis taulukkomuotoinen tapa kuvata asioita on todettu tarkoituksenmukaiseksi tavaksi antaa nopeasti paljon informaatiota kuntapäätäjille päätöksenteon tueksi. Seuraava prosessin vaihe oli kuulemistilaisuus Ylivieskassa, missä oli koolla johtavia viranhaltijoita, poliittisia päättäjiä, työntekijöitä ja asiakkaita. Opiskelijoilla oli suuri vastuu kuulemistilaisuuden sisällöllisestä ja menetelmällisestä toteutuksesta. Tilaisuudessa arvioitiin tuotettuja vaihtoehtoja Learning Cafe -menetelmällä ja tuotettiin uutta materiaalia. Uuden tiedon pohjalta opiskelijat jatkokehittelivät vaihtoehtoja. Lopputuloksena on tämä raportti, jossa kuvataan prosessi ja vaihtoehtoiset tavat tuottaa perhepalveluja perhekeskusperiaatteiden mukaan Kallion kuntayhtymässä.

1 Johdanto

Perhekeskus on nykyaikainen tapa tukea lapsiperheiden arkea ja järjestää palvelut. Se on osa kunnan lapsi- ja perhepalvelujen kokonaisuutta. Perhekeskuksen palvelukokonaisuus muodostuu perheiden kohtaamispaikasta ja perhepalveluverkostosta. Palveluverkosto koostuu paitsi kunnallisista niin myös järjestöjen, seurakuntien ja yksityisensektorin toimijoista. Toiminnan painopiste on ennaltaehkäisevässä työssä. Perhekeskuksen toiminta on universaalia, sen peruspalvelut on tarkoitettu kaikille lapsiperheille. Monipuolisen palveluverkoston ansiosta perhekeskuksessa voidaan myös havaita lasten ja perheiden ongelmia mahdollisimman varhain ja antaa niissä tarvittavaa apua. Perhekeskus on pohjoismainen innovaatio, joka kiinnostaa myös kansainvälisesti. [\[1\] \(#cite-text-0-0\)](#)

Perhekeskuksen kehittämistyö sai alkunsa, kun valtioneuvoston periaatepäätökseen kirjattiin vuonna 2003 tavoite kehittää perhekeskustoimintaa. Valtakunnalliseen Perhe-hankkeeseen vuosina 2005–2007 osallistui lähes 100 kuntaa yhteensä 30:ssa kunnassa ja seutukuntahankkeessa. Perhekeskustoiminnan kehittäminen jatkuu lasten, nuorten ja perheiden Kaste-hankkeissa. [\[2\] \(#cite-text-0-1\)](#) Pohjois-Suomessa Oulun seudulla kehittävä Kaste-hanke oli nimeltään *Tukeva* ja Oulun eteläisellä alueella *Lapsen hyvä arki*.

Hallitusohjelmassa [\[3\] \(#cite-text-0-2\)](#) yhtenä kärkihankkeena on Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma [\[4\] \(#cite-text-0-3\)](#), jossa tavoitteena ovat nykyistä lapsi- ja perhelähtöisemmät, vaikuttavammat, kustannustehokkaammat ja paremmin yhteen sovitettut palvelut. Lapsen etu ja vanhemmuuden tuki ovat ensisijaisia. Peruspalveluja vahvistetaan ja siirretään painopistettä ehkäiseviin palveluihin ja varhaiseen tukeen. Näin voidaan vähentää lasten huostaanottoja ja laitoshoidon ja hillitä kustannusten nousua. Myös sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämissuunnitelmassa [\[5\] \(#cite-text-0-4\)](#) asetetaan tavoitteiksi palvelujen järjestäminen lapsi- ja perhelähtöisesti hallintorajat ylittäen, perheen osallisuutta lisäten ja vanhemmuutta vahvistaen.

Vuonna 2008 voimaan tullut uusi lastensuojelulaki velvoittaa kuntia kehittämään lapsiperheiden palveluita ja toimimaan yhteistyössä tiiviimmin eri viranomaisten kanssa. Laki painottaa kuntia tukemaan vanhempia heidän kasvatustehtävänsä ja sekä tarjoamaan vanhemmille ja perheille tarpeellista apua riittävän varhain. Lain velvoittamaa ehkäisevää lastensuojelua tapahtuu kunnan palvelujen piirissä, kuten päivähoitossa, äitiys- ja lastenneuvolassa, terveydenhuollossa, opetuksessa ja nuorisotyössä annettavan erityisen tuen

muodossa silloin, kun lapsi tai hänen perheensä ei ole lastensuojelun asiakkaana. [6] (#cite-text-0-5)

Myös terveydenhuoltolaki [7] (#cite-text-0-6) korostaa moniammatillisen yhteistyön merkitystä velvoittaen kunnan perusterveydenhuollon toimimaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen, lastensuojelun ja muun sosiaalihuollon, erikoissairaanhoidon ja muiden tarvittavien tahojen kanssa järjestäessään neuvolapalveluita. Neuvoloiden, päivähoiton, koulun ja muiden lapsiperheiden tarvitsemien yhteiskunnallisten hyvinvointipalveluiden yhteistyötä lisätään paikallisella tasolla levittämällä perhekeskusmallia valtakunnallisesti. Kun vanhemmuuden tuen muotoja kehitetään perhekeskusmallin mukaisesti, kansalaisjärjestöt ja julkiset palvelut ovat yhteisesti vuorovaikutuksessa perheiden kanssa. [5] (#cite-text-0-4) [8] (#cite-text-0-8)

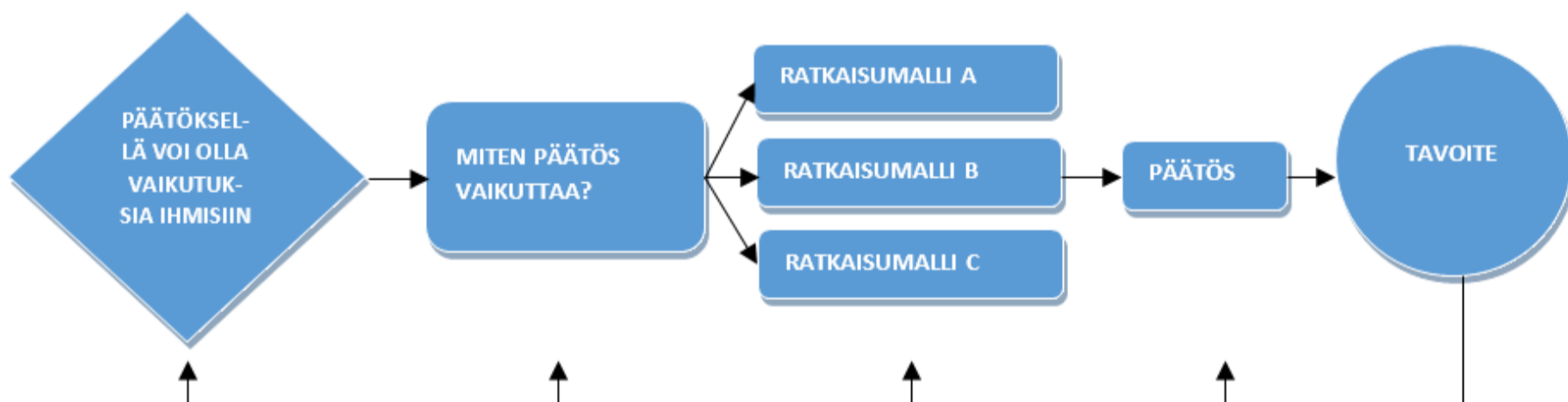
Perhekeskustoiminnan kirjaaminen kunnan strategiaan suunnitelmiin ja erityisesti lakisääteiseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on osoitus toimintaan sitoutumisesta. Lapsi- ja perhepalveluja uudistetaan osana kuntauudistusta. Samalla muutetaan toimintaa ohjaavaa ajattelua. Kuntauudistuksessa perhekeskus kiinnittyy erityisesti lähipalvelujen kehittämiseen sekä palveluohjaukseen ja palveluketjujen toimivuuteen. [1] (#cite-text-0-0)

Peruspalvelukuntayhtymä Kallion tavoitteena on luoda nykyisten lakien ja ohjelmien painottama toimiva perhekeskusmalli, joka palvelee lapsiperheiden arkea. Kuntayhtymä on tuottanut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut Alavieskan ja Sievin kunnille sekä Nivalan ja Ylivieskan kaupungeille 1.1.2008 alkaen [9] (#cite-text-0-10). Anttilan [9] (#cite-text-0-10) selvityksen mukaan kuntien yhdistymisen haasteeksi on noussut lapsiperheiden palvelujen saatavuus ja laatu. Selvitys perustui palvelujen käyttäjille, työntekijöille ja johdolle tehtyyn kyselyyn. Peruspalvelukuntayhtymä Kalliossa lasten ja perheiden palveluissa luodaan mallia perhepalvelukeskuksesta, joka käynnistetään kuntayhtymään kuuluvien neljän kunnan alueella sellaisena, kuin se peruspalvelukuntayhtymän organisaatioon sopii. Perheille tarjottavien palveluiden halutaan olevan laadullisesti ja määrällisesti samoja, riippumatta asuinkunnasta. [9] (#cite-text-0-10)

2 Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi (IVA)

Terveydenhuoltolaki vaatii kuntaa ottamaan huomioon päätösten ja ratkaisujen vaikutukset väestön terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin [10] (#cite-text-0-13). Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi (IVA) antaa kokonaisnäemyksen eri ihmisryhmiin kohdistuvista hyvinvointi- ja terveysvaikutuksista ja se toteutetaan osana päätöksenteon valmisteluprosessia. IVA:aa voidaan myös pitää kattoterminä eri arvioinnin lajeille kuten sosiaalisten vaikutusten arvioinnille (SVA) ja terveysvaikutusten arvioinnille (TVA) [11] (#cite-text-0-14).

IVA:n tarkoituksena on arvioida hankkeen, suunnitelman, ohjelman tai päätöksen toteuttamisesta aiheutuvia, ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä vaikutuksia. Se toimii suunnittelun ja päätöksenteon apuvälineenä ja sen avulla tuodaan näkyväksi nykytila ja tavoitteet. Valmisteluvaiheessa mietitään erilaisia ratkaisumalleja, kuvataan kuinka ne toteuttavat annettuja tavoitteita ja arvioidaan ennalta vaihtoehtojen hyviä ja huonoja puolia. [12] (#cite-text-0-15)

KUVIO 1. Vaihtoehtoisten ratkaisumallien vaikutusten arviointi osana päätöksentekoa [1] (#cite-text-0-0)

Ihmisiin kohdistuvassa vaikutusten arvioinnissa puhutaan laajasta ja suppeasta IVA:sta [12] (#cite-text-0-15) tai nopeasta ja tavanomaisesta IVA:sta [11] (#cite-text-0-14). Tavanomainen ja laaja IVA on prosessi, joka sisältää seuraavat vaiheet: arvioinnin tarpeellisuus ja organisointi, tietojen hankinta, vaihtoehtojen kuvaaminen, vaikutusten tunnistaminen, vaihtoehtojen vertailu, raportointi ja seuranta. Se vaatii myös perusteellisen pohjatyön arvioinnin toteuttamiseen. [11] (#cite-text-0-14) [12] (#cite-text-0-15)

Vaikutusten kuvausten ja arvioinnin perusteella lukijan, eli tässä tapauksessa Peruspalvelukuntayhtymä Kallion työryhmän, tulisi pystyä muodostamaan oma käsityksensä ilman, että työryhmän tarvitsee paneutua arviointimenetelmien periaatteisiin tai taustateorioihin. Arvioija eli tässä tapauksessa opiskelijaryhmä ei esitä parasta vaihtoehtoa, vaan vaihtoehtojen arvottaminen ja paremmuusjärjestykseen laittaminen on päätöksentekijöiden työ. [13] (#cite-text-0-20)

Peruspalvelukuntayhtymä Kallioon ollaan rakentamassa perhepalvelukeskuksen toimintamallia. Perhepalveluverkoston luominen on ollut alusta asti selkeä päämäärä toiminnan suunnittelussa. Verkosto, joka Kalliossa lasten ja perheiden palvelussa jo on, on aktiivinen ja heillä on kehittämisen halua. Lapsiperheiden hyvinvointi ohjaa lapsi- ja perhepalveluiden toimintaa. Hyvinvoinnin näkökulmat ja nykypäivän tilanteet sekä tulevaisuuden haasteet tulee tiedostaa, kun työtä kehitetään. [9] (#cite-text-0-10) Kehittämistyö perheiden palveluissa vaatii perheen rakenteiden ja kehitysvaiheiden sekä hyvinvoinnin nykytilanteen tuntemista sekä tulevaisuuden haasteiden

tunnistamista. Lapsi- ja perhepalveluissa toimii useita asiantuntijoita eri toimialoilla. Välttämättä nämä toimijat eivät tiedä riittävästi toistensa toimialojen sisällöistä ottaakseen yhteyttä lapsen tai perheen tarpeiden mukaisesti. Osin saatetaan tuottaa samansisältöisiä palveluja ja siten kuluttaa resursseja päällekkäiseen toimintaan.

Oulun ammattikorkeakoulun (Oamk) ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon Terveystieteiden ja Kuntoutuksen koulutusohjelmien opiskelijat aloittivat helmikuussa 2011 ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin (IVA) toteuttamisen Peruspalvelukuntayhtymä Kallion perhekeskusmallien vaihtoehtoista Kallion kehittämispäällikkö **Marjut Parhialan** pyynnöstä. Tavoitteena oli tehdä ennakoarviointi kolmesta vaihtoehdosta lapsiperheiden hyvinvointipalvelujen kehittämiseksi IVA-menetelmää hyödyntäen. Tarkoitus oli tuoda esille erilaisia vaikutuksia vaihtoehdoista joko nykytilanteen mukaisella mallilla jatkamisesta, perhekeskuksen toimintaa saman katon alla toimivasta tai kehittyneestä verkostoituneesta perhekeskusmallista. IVA-taulukoissa (Liitteet 1–4) nämä vaihtoehdot ilmaistiin seuraavasti: 0 = nykytilan mukainen malli, 1 = kehittyneempi perhepalveluverkostomalli ja 2 = perhekeskustoimintamalli saman katon alla.

Varsinainen IVA:n kuulemistilaisuus toteutettiin Ylivieskassa. Tilaisuuteen kutsutut Kallion johto, työntekijät, luottamushenkilöt ja asiakkaat keskustelivat ja tuottivat valistuneita arvauksia jokaisen vaihtoehdon tuomista mahdollisista vaikutuksista. Learning Cafe -menetelmällä kerätty aineisto koottiin taulukkoon, jossa on näkökulmat palveluiden vaikutuksista [henkilöstöön](http://www.oamk.fi/epooki/files/6314/4050/0371/Liite_1_1.pdf) (http://www.oamk.fi/epooki/files/6314/4050/0371/Liite_1_1.pdf), [asiakkaisiin](http://www.oamk.fi/epooki/files/3814/4050/0373/Liite_2.pdf) (http://www.oamk.fi/epooki/files/3814/4050/0373/Liite_2.pdf), [johtamiseen ja tiedonkulkuun](http://www.oamk.fi/epooki/files/3714/4050/0373/Liite_3.pdf) (http://www.oamk.fi/epooki/files/3714/4050/0373/Liite_3.pdf) sekä [vaikuttavuuteen ja laatuun](http://www.oamk.fi/epooki/files/8014/4050/0374/Liite_4.pdf) (http://www.oamk.fi/epooki/files/8014/4050/0374/Liite_4.pdf). Taulukkomuotoon tuotetun IVA:n perusteella Kallion kuntien poliittiset päättävät elimet, viranhaltijat, kuntayhtymän johto ja työntekijät sekä asiakkaat voivat tarkastella vaihtoehtoja ja niiden oletettavaa tulevaa toimivuutta. Opiskelijaryhmä oli jo aiemmin etsinyt tutkittua tietoa jokaiseen vaihtoehtomalliin käsitteistä perhekeskus, kumppanuus, osallisuus, vertaistoiminta ja vaikuttavuus. Lisäksi huomioitiin lakien ja politiikkaohjelmien velvoitteet. Kaikki taulukot on annettu peruspalvelukuntayhtymä Kallion käyttöön.

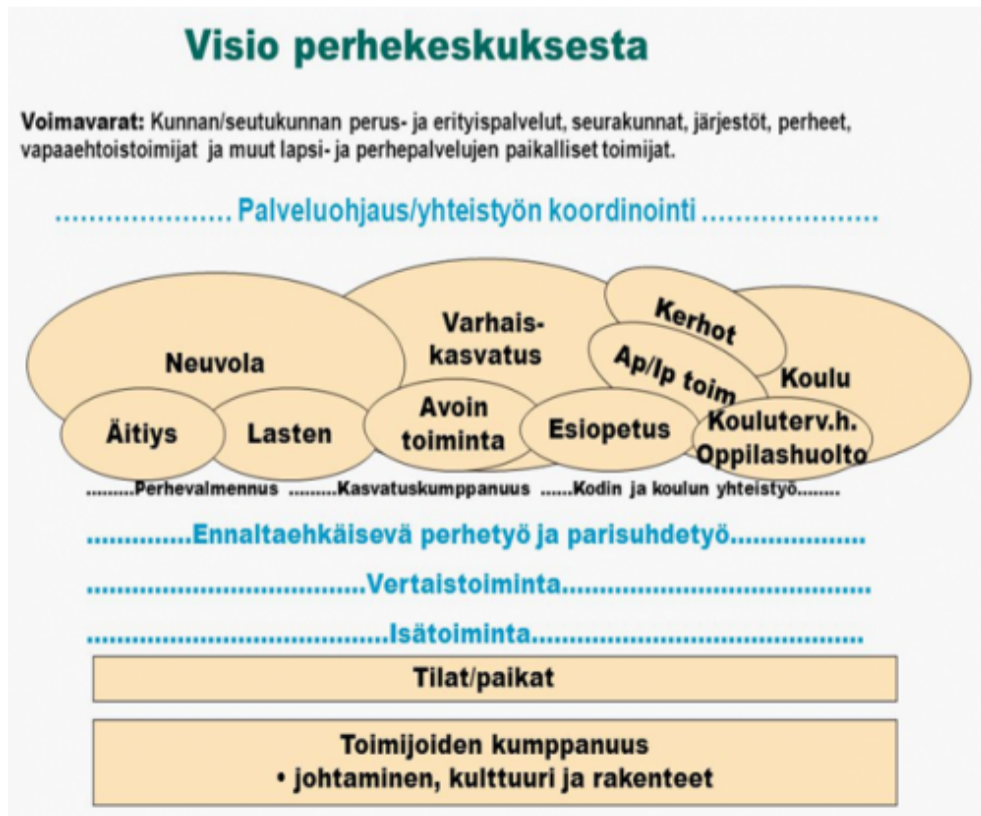
3 Perhekeskus periaatteena ja toimintana

Perhekeskus on moniammatillinen perheitä tukeva toimintatapa. Se on nykyaikainen tapa tukea lapsiperheiden arkea ja järjestää lapsiperheiden palvelut. Suomessa perhekeskusmallien kehittämistyössä käytetään hyväksi muiden Pohjoismaiden tehtyjä malleja kuten Ruotsissa kehitettyä Leksandin mallia [\[2\]](#) (#cite-text-0-1) [\[14\]](#) (#cite-text-0-23). Thomas Johanssonin ja Ingegred Jonsin alulle panema perhekeskusmalli (FC= Familie Centrum) otettiin käyttöön Ruotsissa vuonna 1996 [\[14\]](#) (#cite-text-0-23).

Perhekeskustoiminta on suunnattu kaikille lapsiperheille ja toiminnan tavoitteena on lasten hyvinvoinnin edistäminen ja ongelmien ennaltaehkäisy. Toiminnan keskiössä ovat vanhemmuuden vahvistaminen, perheiden käyttämät peruspalvelut sekä toimijoiden kumppanuus. Perhekeskustoiminnan toimintaperiaatteina ovat vertaistoiminnan ja yhteisöllisyyden edistäminen. [\[2\]](#) (#cite-text-0-1) Varhaisen puuttumisen sekä ennalta ehkäisyn toimintaperiaatteet kuuluvat tärkeänä osana perhekeskustoimintaa [\[15\]](#) (#cite-text-0-26).

Perhekeskuksen palveluihin kuuluvat yleisimmin äitiys- ja lastenneuvola, varhaiskasvatus, koulu sekä varhaisen tuen ja perhetyön palvelut yhdessä järjestöjen ja seurakunnan lapsiperheille järjestämän toiminnan kanssa. Asuinalueilla tarvitaan kaikille avoimia, helposti saavutettavia tiloja, joissa perheet, vanhemmat ja ammattilaiset voivat kohdata. Perhekeskus voi toimia tällaisena perheiden omaehtoisen tapaamisen, ryhmien toiminnan ja lasten leikin paikkana. [\[2\]](#) (#cite-text-0-1)

Perhekeskuksessa pyritään edistämään koko perheen hyvinvointia luomalla tilaa äitiydelle, isyydelle ja vanhemmuuden taitojen vahvistamiselle. Tukemalla vanhemmuutta voidaan turvata hyvää lapsuutta. Toiminta on tarkoitettu kaikille lapsiperheille. Perhekeskuksessa perheille, vanhemmille ja lapsille tarjotaan avoimia vertaisryhmiä, ennalta ehkäiseviä, perhe- ja lapsilähtöisiä avoimia varhaiskasvatuspalveluja sekä muita toimintoja. [\[15\]](#) (#cite-text-0-26) Kuviossa 2 esitetään visio perhekeskuksesta.

3.1 Perheiden osallisuus ja varhainen tuki

Perhekeskus yhdistää ammattilaisten ja kolmannen sektorin toimijoiden osaamista ja asiantuntijuutta. Olennaista kuitenkin on, että perheet itse voivat osallistua toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tällöin vanhemmat halutaan nähdä oman lapsensa asiantuntijoina ja samalla tarjotaan mahdollisuus oman vanhemmuuden arvioimiseen. Näin muodostuu osallisuutta tukeva prosessi, jossa lapsi ja vanhemmat valitsevat asiat, joihin keskitytään ja joiden pohjalta tehdään suunnitelmat.

Osallisuus voidaan nähdä sekä yksilön kokemuksena että yhteiskunnan rakenteiden tarjoamina mahdollisuuksina osallisuuteen. Yksilötasolla osallisuuden perusulottuvuuksia ovat subjektiivisesti koettu osallisuus, poliittinen vaikuttamiseen liittyvä osallisuus sekä toiminnallinen osallisuus. Osallistuessaan asiakas voidaan nähdä palvelutarpeen esittäjänä, hyvinvointipalveluiden asiakkaana tai kasvatuskumppanina. [\[16\]](#) (#cite-text-0-29)

Madsen ja Snellman [\[17\]](#) (#cite-text-0-30) lähestyvät osallisuutta tieto-osallisuuden (tiedottaminen, kuuleminen, kyselyihin vastaaminen, palvelusitoumukset), suunnittelu/konsultaatio-osallisuuden (valmisteluun liittyvää vuorovaikutusta, yhteissuunnittelut ja -foorumit), päätösosallisuuden (osallisuutta esimerkiksi palvelujärjestelmää, palveluiden toteuttamista ja /tai sisältöjä koskeviin päätöksiin) ja toimintaosallisuuden kautta (osallistumista toimintaan, talkoot, avustukset omien projektien toteuttamiseen ym.). Tärkeää on lähestyä osallisuutta asiakaslähtöisyydestä käsin, jolloin voidaan kysyä, onko vanhemmilla tai perheillä mahdollisuus säädellä osallistumisensa intensiteettiä ja toteutumismuotoja.

Osallisuuden vahvistaminen on haaste palvelujärjestämiselle. Asiakkaiden ja työntekijöiden osallisuus kytkeytyy olennaisesti palveluiden jatkuvaan innovatiiviseen kehittämiseen. On löydettävä keinoja aitoon osallisuuteen ja ihmisten tarpeita palveleviin käytäntöihin. Osallisuuden lisäämiseen tarvitaan toiminnan ja rakenteiden luomista sosiaalisen yhteyden ja osallisuuden ylläpidolle sekä kehittämistyön tueksi. [\[18\]](#) (#cite-text-0-31)

Varhainen puuttuminen ja ennaltaehkäisy ovat keskeisiä perhekeskustoimintaa ohjaavia toimintaperiaatteita [\[15\]](#) (#cite-text-0-26). Varhaisen tuen tavoitteena on hyvinvoinnin edistäminen, ongelmien ehkäisy [\[19\]](#) (#cite-text-0-33) sekä negatiivisen kierteen katkaiseminen ja oikean avun löytäminen, jotta lastensuojelun apua ja kallista korjaavaa työtä ei tarvittaisi [\[20\]](#) (#cite-text-0-34). Perheiden varhaisen tukemisen ja ennaltaehkäisevän perhetyön lähtökohtana on oltava perheiden äänen esille saaminen [\[21\]](#) (#cite-text-0-35) [\[22\]](#) (#cite-text-0-36)

Perhekeskuksen tekemä ehkäisevä perhetyö on varhaisen tuen työmuoto, jolla varmistetaan, että perhe saa tukea riittävän varhain ja oikea-aikaisesti [\[15\]](#). Varhainen puuttuminen ei kuitenkaan toteudu riittävästi ja perheenjäsenet eivät saa tukea ja palveluita eniten tarvitsevana ajankohtana [\[23\]](#).

Lapsiperheiden palveluiden painopiste on tällä hetkellä korjaavissa palveluissa, palveluissa on puutteita sekä yhteistyössä ongelmia. Lasten palveluja tuottavat useat eri tahot ja palvelut ovat vanhempien näkökulmasta hajanaisia. [\[24\]](#) (#cite-text-0-39) Lapsiperheiden palveluiden painopistettä ollaan yhä enenevässä määrin siirtämässä korjaavasta työstä ehkäisevään työhön ja varhaiseen ongelmien reagointiin, koska varhaisessa vaiheessa tarjottua tukea pidetään vaikuttavana ja tuloksellisena [\[2\]](#) (#cite-text-0-1). Varhaisen työn lähtökohtana on, että lapsen hyvinvointi saavutetaan tukemalla vanhemmuutta ja perhettä [\[19\]](#) (#cite-text-0-33). Lapsiperhepalvelujen ja johtamisen painopiste tulisi olla nykyistä enemmän ehkäisevissä palveluissa, vanhemmuuden ja perheen arjen tukemisessa, sekä lapsen ja perheen terveyttä edistävissä palveluissa, sisältäen huolten puheeksi ottamisen ja oikea-aikaisen tuen [\[21\]](#) (#cite-text-0-35).

Varhaista tukea voidaan tarkastella kehityksellisestä, yhteiskunnallisesta ja toiminnallisesta näkökulmasta. Varhainen tuki toteutuu sekä yksilö- että yhteisötason toimintana. Yksilötasolla varhainen tuki toteutuu, kun lapsen, vanhemman tai perheen toiminnan riskitekijöihin puututaan mahdollisimman varhain ja perhettä tuetaan varhaisen tuen työmuodoilla. Nämä varhaisen tuen työmuodot ovat laaja-alaisia ja perustehtävälähtöisiä, joita toteutetaan yksilöllisesti, perhekohtaisesti, ryhmäkohtaisesti sekä alueellisena yhteistoimintana. Varhaisen tuen toimintamuodot toimivat ennaltaehkäisevästi sekä lapsen hyvinvointia suojaavia tekijöitä vahvistavasti. [\[19\]](#) (#cite-text-0-33)

Varhainen tuki toteutuu myös yhteisötasolla lapsiperheiden toimintaympäristöä uhkaaviin tekijöihin puuttamalla sekä elinolosuhteita ja asuinalueiden sosiaalista kehitystä seuraamalla. Näin vahvistetaan toimintaympäristön voimavaroja ja ehkäistään syrjäytymistä. Suojaavia tekijöitä vahvistetaan tukemalla sosiaalisia verkostoja luomalla vanhemmille mahdollisuus vertaistukeen ja -toimintaan, esimerkiksi leikkipuistojen matalankynnysten toiminnoissa. [\[19\]](#) (#cite-text-0-33) Matalakynnyksisyyttä, mahdollistamista ja välittämistä pidetäänkin varhaisen tuen ydinpiirteinä [\[25\]](#) (#cite-text-0-45).

Varhaisen tuen työ- ja toimintamuotoja voidaan kutsua kohtaamiseksi varhaisen tuen asenteella. Tällöin työntekijältä vaaditaan varhaisen tuen mahdollistamiseksi kohtaamisen, puuttumisen ja tukemisen taitoja, joissa korostuvat aktiivinen kuuntelu, puhumaan kannustaminen sekä kyky osoittaa empatiaa. Huolten tunnistamisen kyky sekä palvelujen ohjaus ja voimaannuttava työote on myös merkittävää. [\[19\]](#) (#cite-text-0-33) Varhainen tuki vahvistaa lapsen hyvinvointia suojaavia tekijöitä ja heikentää riskitekijöitä. Näitä suojaavia tekijöitä vahvistetaan erilaisilla varhaisen tuen toimintamuodoilla, kuten ryhmämuotoisilla ja perhelähtöisellä työllä, jonka tarkoituksena on lisätä vanhempien voimavaroja ja vanhemmuutta. [\[19\]](#) (#cite-text-0-33)

Varhaisen tuen asiakkaiden tarpeet eivät ole yksiselitteisiä. Varhaisen tuen piiriin hakeutumisen syitä ovat mm. vanhempien jaksamattomuus, palveluohjauksen ja konsultoinnin tarve, kasvatuskysymykset, verkostonpuute, lasten kouluvaikeudet ja yksinäisyys. Varhaisen tuen toiminnan tunnuspiirre onkin asiakkaiden tarpeista lähtevä toiminta. Tähän tarpeeseen perhekeskustoiminta pyrkii vastaamaan, koska varhaisessa vaiheessa tarjottua tukea pidetään vaikuttavana ja tuloksellisena. [\[19\]](#) (#cite-text-0-33)

Varhainen tuki vaatii toteutuakseen sekä henkilöstöltä että johtamiselta tiedollista, taidollista sekä vuorovaikutuksellista osaamista. Hiljaisen tiedon haltuunottoa pidetään myös merkittävänä [\[19\] \(#cite-text-0-33\)](#). Varhainen tuki ei ole vain yhden ammatin erityisosaamista, vaan koskettaa laajasti lapsiperheiden kanssa työskenteleviä. Alueellista yhteistyötä pidetään yhtenä keskeisenä varhaisen tuen työmuotona [\[26\] \(#cite-text-0-50\)](#)[\[8\] \(#cite-text-0-8\)](#).

3.2 Vertaistoiminta

Perhekeskuksen tärkeä toimintaperiaate on vertaistoiminnan ja yhteisöllisyyden edistäminen. Suomessa vertaistoiminta nähdään yleisesti julkisia palveluita täydentävänä tukimuotona. Karkeasti jaotellen vertaistoiminta voidaan jakaa kolmeen erilaiseen malliin: kahdenkeskiseen tukeen, ammattilaisten ohjaamiin ryhmiin ja ryhmäläisten itsensä johtamiin ryhmiin. [\[27\] \(#cite-text-0-52\)](#)

Vertaistoiminnan hyödyntäminen luo toimivamman ja inhimillisemmän vaihtoehdon asiantuntija- ja ongelmakeskeiselle ammattilaisavulle. Vertaistoiminta perustuu vertaistukeen, jolla tarkoitetaan vertaisen eli toisen samanlaisessa elämäntilanteessa olevan henkilön antamaa emotionaalista, tiedollista, käytännöllistä ja arviointitukea, joka tapahtuu vuorovaikutuksellisessa tilanteessa. Vertaistuessa on kysymys tuesta, jossa yksilö on samanaikaisesti sekä tuen saaja että tuen antaja. [\[28\] \(#cite-text-0-53\)](#)

Vertaistoimintaa on myös jäsennetty kaikille avoimeen, suunnattuun ja kohdennettuun (suljettuun) toimintaan. Kaikille avoimet ryhmät ovat pääsääntöisesti osallistujien omien mieltymystensä mukaisesti itsensä valittavissa olevia lapsi-vanhempi-ryhmiä. Suunnatut ryhmät ovat tavallisesti perustyöhön tai palveluihin liittyviä ryhmiä, jotka on tarkoitettu palveluissa mukana oleville kuten esim. perhevalmennusryhmät. Kohdennetut ryhmät ovat yleisimmin erilaisia perhetyön pienryhmiä tai muita varhaisen tuen tarpeen mukaisia vertaisryhmiä. Ryhmien jäsenyksissä on kuitenkin kuntahankekohtaisia eroja. [\[29\] \(#cite-text-0-54\)](#)

Kohdennettua ryhmätoimintaa on esim. yksinhuoltajavanhemmille tai vammaisten lasten vanhemmille tarkoitettu ryhmätoiminta. Vaitin [\[30\] \(#cite-text-0-55\)](#) vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten vanhempien vertaisryhmätoimintaan kohdistuneen tutkimuksen mukaan vertaisten antaman tuen koettiin olevan ammattilaisten tukea empaattisempaa ja antavan myönteisempiä näkökulmia. Vertaisten antamassa tuessa keskeiseksi nousi perheen arjen tuntemus. Ammattilaisten taitoa ja tietoa pidettiin tärkeänä, mutta usein ammattilaisten ohjeet olivat puutteellisia tai hankalasti arjessa noudatettavia. Äitien mukaan ammattilaiset eivät ota huomioon erilaisia perhemuotoja ja elämäntilanteita. Vertaisryhmissä keskusteltiin myös ammattilaisten kohtaamisesta ja heidän antamiensa neuvojen ja ohjeiden soveltamisesta. Äidit saattoivat miettiä konkreettisesti, mistä ja keneltä jotakin tukea voi lähteä tiedustelevaan. He vertailivat kokemuksiaan ja kritisoivat ammattilaisten toimintaa ja tarjottuja palveluita. Nykyään puhutaankin paljon kokemusasiantuntijuudesta, jota vertaistoiminnassa hyödynnetään.

Olivatpa ryhmät sitten avoimia, suunnattuja tai kohdennettuja, niiden kaikkien hyöty perustuu vertaisuuteen, samankaltaisessa elämäntilanteessa olevien ihmisten kohtaamiseen. Haarasen [\[31\] \(#cite-text-0-56\)](#) väitöstutkimuksen mukaan vanhemmat saavat ryhmistä seuraa, uusia ystävyysuhteita, tietoa, seuraa, virkistystä, lepoa sekä arvostusta vanhempina. Lapset oppivat ryhmässä sosiaalisia taitoja ja saavat ikäistään seuraa. Vertaissuhde mahdollistaa vanhempien keskinäisen vuorovaikutuksen, suvaitsevaisen ja luottamuksellisen ilmapiirin syntymisen sekä sosiaalisten suhteiden muodostumisen. Yhteenkuuluvuutta edistää vanhempien tutustuminen toisiinsa ja yhteiset mielenkiinnon kohteet.

3.3 Moniammatillinen yhteistyö ja kumppanuus

Moniammatillisuus ja kumppanuus edellyttävät yhdessä määriteltyjä tavoitteita, arvopohjaa, vastuiden selkeyttä ja tiedon jakamista. Omien ja toisten roolien ja asiantuntijuuksien itselleen selvittäminen mahdollistaa asioiden tarkastelun oman ammattialan näkökulmaa laajemmin. Kumppanuuden kautta työntekijöiden on mahdollista hyödyntää eri organisaatioista löytyvää moniammatillista osaamista. Esimerkiksi julkisen sektorin toimijat tarvitsevat usein juuri sellaista asiantuntemusta, jota järjestöt voivat tarjota niille palvelujen tuottamisessa. Toisten asiantuntijoiden tietojen ja taitojen arvostaminen ja kunnioittaminen on hyvä lähtökohta yhteistyölle. Yhteisten toimintaa ohjaavien periaatteiden löytäminen vie aina aikaa ja yhteistyön kehittyminen on muutosprosessi, joka edellyttää yhdessä työskentelyä. [\[32\] \(#cite-text-0-57\)](#) [\[33\] \(#cite-text-0-58\)](#) [\[34\] \(#cite-text-0-59\)](#)

Moniammatillisen (multiprofessional) yhteistyön käsite on monipuolinen ja samalla erittäin epämääräinen [\[35\] \(#cite-text-0-60\)](#). Englannin kielisistä käsitteistä interprofessional ja trans- tai crossprofessional tarkoittavat pitemmälle edennyttä yhteistyötä. Suomen kielessä käytössä ovat peruskäsitteet moniammatillinen yhteistyö ja moniammatillinen tiimityö, jotka sisältävät niin moniammatillisen rinnakkaintyöskentelyn, kuin roolirajoja rikkovat työskentelymuodotkin. [\[36\] \(#cite-text-0-61\)](#) [\[34\] \(#cite-text-0-59\)](#)

Yhteistyö kuvaa yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi koordinoitua yhdessä toimimista työssä, vapaa-aikana tai sosiaalisissa suhteissa. Yhteistyössä toteutuu yhdessä toimimisen ilo ja sosiaaliset suhteet vahvistuvat. Toimimisen tavoitteina on yhteisen päämäärän tunnistaminen ja mahdollisimman onnistunut saavuttaminen. [\[36\] \(#cite-text-0-61\)](#) [\[34\] \(#cite-text-0-59\)](#) Yhteistyön perustuessa keskinäiseen luottamukseen ja avoimeen vuorovaikutukseen ja kun sillä on selkeä, konkreettinen tavoite, voidaan puhua myös kumppanuudesta. Karilan ja Nummenmaan [\[37\] \(#cite-text-0-65\)](#) mukaan moniammatillisuus voi kuvata ihmistä, joka toimii monen ammattiryhmän asiantuntijatehtävissä. Yleisesti moniammatillisuudella tarkoitetaan eri ammattiryhmiin kuuluvien asiantuntijoiden yhdessä työskentelyä niin, että he jakavat osaamisensa ja tietonsa eri näkökulmat sekä vällän. Tämä on kokonaisuuden rakentumisen edellytys. [\[36\] \(#cite-text-0-61\)](#) [\[34\] \(#cite-text-0-59\)](#)

Onnistuneeseen moniammatilliseen yhteistyöhön kuuluu toimiva vuorovaikutus, keskustelut ja kuunteleminen, suunnittelu ja analysointi, tapaamiset, tiedottaminen, tavoitteiden esittäminen, palaute, avoimuus, rehellisyys ja luottamus, yhteiset pelisäännöt sekä kiireettömyys. Näin toteutettuna moniammatillinen yhteistyö hyödyttää työntekijöitä, asiakkaita sekä koko organisaatiota. Eri ammattikuntiin kuuluvien työntekijöiden yhteistyö ja yhteinen päätöksenteko takaa tasapuolisemman ja niin ammattilaisten kuin asiakkaidenkin kannalta läpinäkyvämmän hoito-, kuntoutus- ja päätöksentekotyön. Kumppanuudella pyritään nimenomaan

tehostamaan omaa toimintaa ja aikaansaamaan toimivampia palveluja yhteisille asiakkaille. Asiakaspalveluun moniammatillinen yhteistyö ja kumppanuus tuovat joustavuutta ja monen eri alan asiantuntemuksen samalla kertaa. Päällekkäisten toimintojen vähenemisellä ja ennaltaehkäisevällä toiminnalla saadaan myös kustannussäästöjä organisaatiossa. Lastensuojelujärjestöjen ja julkisen sektorin yhteistoimintahanke Haravassa kumppanuuden on todettu hyödyttävän organisaatiota kustannussäästöjen lisäksi myös muun muassa toiminnan paremman vaikuttavuuden muodossa. Moniammatillista yhteistyötä edistävät työntekijöiden toistensa tunteminen ja toisten työnkuvan tunteminen. Hyvin sujuvan moniammatillisen tiimityön katsotaan tukevan myös työssä jaksamista. [\[38\]](#) [\[#cite-text-0-68\]](#) [\[34\]](#) [\[#cite-text-0-59\]](#) [\[39\]](#) [\[#cite-text-0-70\]](#) [\[40\]](#) [\[#cite-text-0-71\]](#)

Moniammatillinen yhteistyö lapsiperhepalveluissa voi tarkoittaa muun muassa tarkoituksenmukaista ja oikea-aikaista tiedon kulkua lapsen tai lapsiperheen asioissa lapsen ja hänen perheensä kanssa työtä tekeville aikuisille. Tämä puolestaan helpottaa tarvittavan avun kartoittamista ja järjestämistä. [\[36\]](#) [\[#cite-text-0-61\]](#) Perhe saattaa samanaikaisesti tai vähintäänkin peräkkäin olla monen viranomaistahon asiakkaina yhtä aikaa. Niistä kaikki eivät välttämättä tiedä toisistaan ja vaikka tietäisivätkin, yhteydenpito voi olla heikkoa ja toiminta päällekkäistä, ristiriitaista ja koordinoimatonta. Jo pelkästään kumppaneiden keskinäisen tutustumisen on todettu alentavan yhteydenottokynnystä toisiin. [\[41\]](#) [\[#cite-text-0-73\]](#)

Moniammatillisen yhteistyön ja verkostojen tavoitteena on tukea lasta ja hänen perhettään aiempaa kokonaisvaltaisemmin. Tarkoituksena on, että kaikki lasten, nuorten ja perheiden parissa toimivat tahot, kuten kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon eri toimijat sekä sivistys-, opetus-, nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntatoimet saadaan toimimaan verkostoituneessa yhteistyössä lapsen eheän kehityspolun varmistamiseksi. Tuki ja palvelut toteutetaan mahdollisuuksien mukaan lapsen normaalissa kasvu- ja kehitysympäristöissä. [\[36\]](#) [\[#cite-text-0-61\]](#) Hyvää moniasiantuntijaista yhteistyötä edistää asiakasperheiden kokemus aidosta kohtaamisesta ja kuulluksi tulemisesta avoimessa vuorovaikutuksessa ammattilaisten kanssa. Perhetyössä sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin edistävät työmenetelmät, jotka auttavat löytämään perheen omat voimavarat käyttöön. [\[40\]](#) [\[#cite-text-0-71\]](#)

Perhekeskustuksessa kumppanuus on yhteisten voimavarojen kokoamista ja toiminnan koordinoimista, joka edellyttää verkostoivia yhteistyörakenteita. Kunkin toimijan asiantuntijuutta omassa tehtävässään, kuten myös tasa-arvoisuutta, luottamusta, yhteistä näkemystä ja kieltä korostetaan. Perhekeskustoiminnan kehittämisen Perhe-hankkeessa hanketoimijat kokivat kumppanuuden palvelevan parhaimmillaan eri toimijoiden perustehtävää ja tuovan siihen uusia mahdollisuuksia. Yhteistyön tekeminen koordinoitusti koettiin hyödylliseksi. Hankkeessa tapahtuneen kasvatuskumppanuuden kehittämisen nähtiin selvästi merkinneen vanhempien osallisuuden vahvistumista palveluissa. [\[2\]](#) [\[#cite-text-0-1\]](#) Kumppanuus on yhteisen toiminnan koordinaatiotapa, joka vaatii onnistuakseen kahden tai useamman toimijan sitoutumista pitkäjänteiseen yhteistyöhön ja yhdessä sovittavaan voimavarojen käyttöön. Kaikki yhteistyö ei siis ole kumppanuutta. Kumppanuudessa yhteisen tavoitteen saavuttamiseen tähdätään luottaen siihen, että yhteisessä toiminnassa kohdattavat ongelmat voidaan ratkaista hyvässä yhteisymmärryksessä sovitulla menettelytavoilla. Siinä on kyse yhteisestä vastuunotosta ja tähän luoduista yhteisistä toimintaedellytyksistä. Verkostoitumisen voidaan ajatella olevan kumppanuuden esiaste. Silloin ollaan ”kaikkien kanssa kaikkialla kaiken aikaa” kun taas kumppanuus nähdään valikoituneeksi, rajatuksi, selkeään ja konkreettiseen tavoitteeseen tähtääväksi toiminnaksi. [\[38\]](#) [\[#cite-text-0-68\]](#) [\[42\]](#) [\[#cite-text-0-78\]](#)

Moniammatillisen yhteistyön ja kumppanuuden haasteena on löytää kuhunkin tilanteeseen sopiva toimintamalli. Onnistuminen edellyttää kehittämistoimintaan osallistujilta aktiivista suhtautumista ja sitoutumista. Johtamisen haasteena on koordinoita työskentelyä eri tahojen välillä ja aikaansaada hyvä voimavarojen yhdistelmä ja vuoropuhelu perheen ja eri sektoreille jakautuneiden työntekijöiden välillä, löytää yhteistoiminnalliset menettelytavat ja keinot saada aikaan kollektiivisia sopimuksia, joihin yhteisön tai tiimin jäsenet voivat sitoutua. [\[41\]](#) [\[#cite-text-0-73\]](#) [\[36\]](#) [\[#cite-text-0-61\]](#)

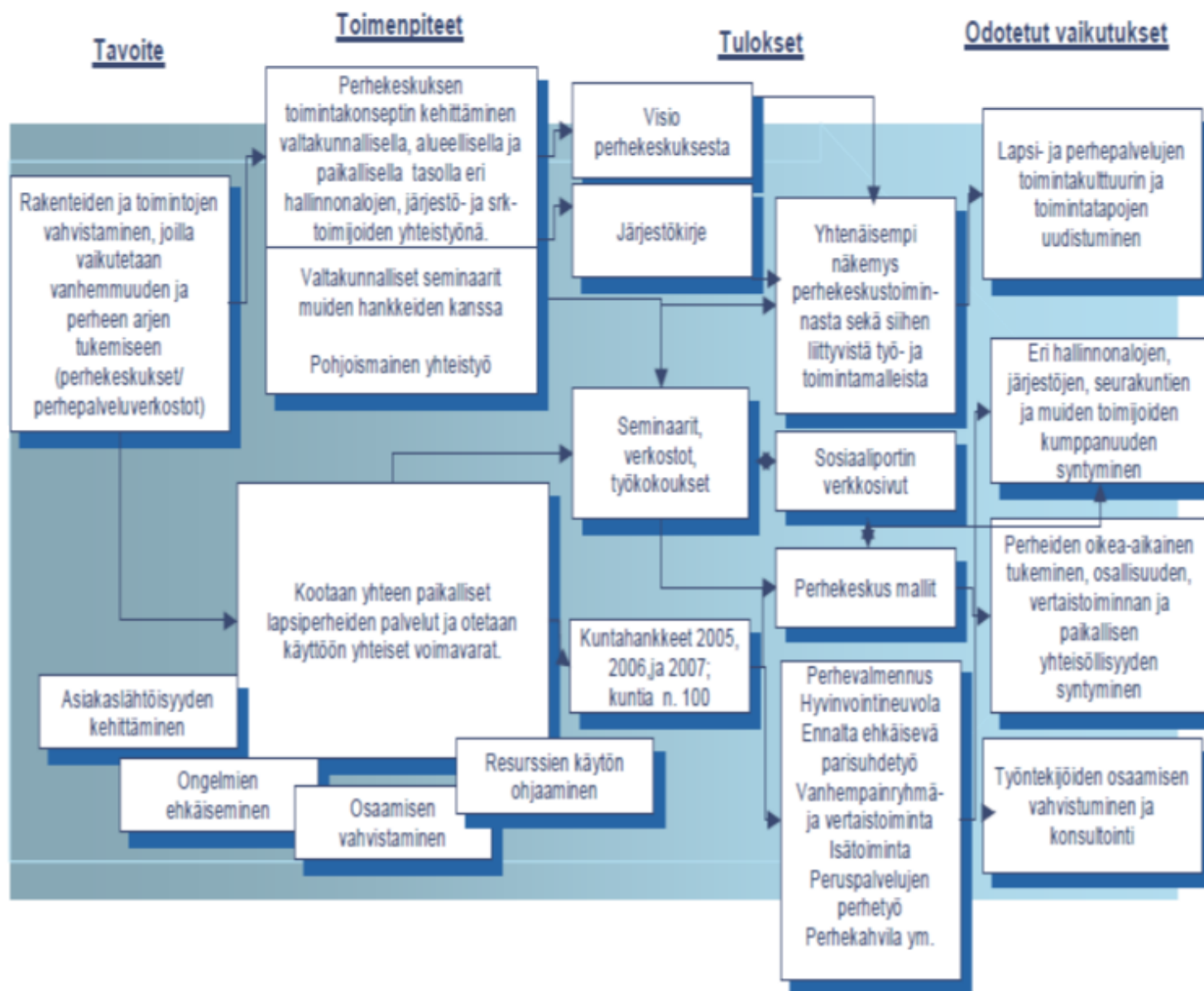
3.4 Palvelujen laatu ja vaikuttavuus

Sosiaali- ja terveyspolitiikan pitkän aikavälin tavoitteena on muun muassa lapsiperheiden hyvinvoinnin ja perheellistymisen tukeminen. Tähän tavoitteeseen pyritään vakiinnuttamalla ennaltaehkäisevä työ, sekä kehittämällä alueellista yhteistyötä palvelujen saatavuuden ja laadun parantamiseksi. Perheen ja lapsuuden tukijärjestelmien poikkihallinnollista yhteisvastuuta on parannettava ja palveluita koottava saumattomasti toimiviksi verkostoiksi. [\[43\]](#) [\[#cite-text-0-81\]](#) [\[21\]](#) [\[#cite-text-0-35\]](#) [\[4\]](#) [\[#cite-text-0-3\]](#)

Vaikuttavuus on tavallisimmin sitä, miten hyvin jokin palvelu, interventio tai toiminto saavuttaa tavoitteensa. Vaikuttavuuden käsite tuli hyvinvointivaltion hallinnointiin 1980-luvun lopulla. Käsitteen käyttö on entisestään lisääntynyt hyvinvointivaltion toiminnallisissa yhteyksissä 2000-luvulla. Vaikuttavuuden sijasta aikaisemmin puhuttiin toiminnan vaikutuksesta, vaikutuksista ja seurauksista. Marketta Rajavaaran mukaan vaikuttavuus on vaikea käsite muun muassa siksi, ettei siitä ole jaettua käsitystä. [\[44\]](#) [\[#cite-text-0-84\]](#)

Haasteellista vaikuttavuuden mittaamisessa on vasta pitkän ajan kuluttua näkyvät vaikutukset, eikä yksittäistä keinoa voida osoittaa vaikutuksen aikaansaajaksi. Vaikuttavuustietoa ei ole juurikaan tuotettu tai hyödynnetty, eikä asiakastyöhön liittyvää seurantaa ole juurikaan tehty. Vaikuttavuus vaatii perusteellista paneutumista asiaan, sillä siihen liittyy paljon yksipuolisia näkemyksiä ja tietämättömyyttä. Sosiaalityön osalta tilannetta on vaikeuttanut alalla olevat uskomukset omien ideoiden hyödyllisyyteen, vaikka aina ei hyillääkään ajatuksilla saavuteta toivottuja vaikutuksia. [\[45\]](#) [\[#cite-text-0-85\]](#)

Perhe-hankkeessa käynnistettiin vuosina 2005–2007 perhekeskusten toimintaa 30 kuntahankkeessa, johon kuului lähes 100 kuntaa. Kuviossa 3 on esitetty perhekeskuksen kehittämisprosessi, jossa kuvataan perhekeskustoiminnasta odotetut vaikutukset.

KUVIO 3. Perhekeskuksen kehittämisprosessi [3] (#cite-text-0-2)

Kurikassa on tutkittu perhetyötä saaneiden perheiden kokemuksia Meirän porukat yhyres -hankkeen aikana. Perhetyön päättyessä perheiltä kerättiin palautetta perhetyön vaikuttavuudesta perheiden arkeen. Palaute perheiltä oli pääosin positiivista, pikkulapsiperheiden äidit kokivat työn myönteisenä ja hyvänä. Muun muassa äidit kokivat saaneensa apua jaksamiseensa ja itsetuntonsa kehittämiseen. Tämä näkyi monitasoisena arjen- ja elämänhallinnan kohentumisena, mikä mahdollisti vanhemmalle voimaantumisen kokemuksen. Vanhemmuuteen oli saatu vahvuutta ja kynnyksien avun pyytämiseen oli madaltunut. Perhetyön myötä parantui perheen vanhempien välinen vuorovaikutus, jonka ansiosta lasten ja koko perheen hyvinvointi parantui. Synnytyksen jälkeinen perheohjaajan kotikäynti koettiin tarpeelliseksi. Sen myötä vanhemmat olivat saaneet apua ja ohjausta erilaisiin vauva-arkeen ja vanhemmuuteen liittyviin asioihin, mutta myös tietoisuus perhekeskuksen tarjoamasta avusta lisääntyi. Kotikäyntiä olisivat toivoneet myös uudelleensynnyttäjäperheet ja käyntien olisi toivottu jatkuvan. Perhekeskuksen asiakaspalautteen mukaan asiakkaat olivat hyvin tyytyväisiä saamaansa palveluun. Perhekeskuksen työ koettiin luottamukselliseksi ja asiakkaan ja työntekijän välinen vuorovaikutus hyväksi, jolloin asiakkaat kokivat voivansa itse vaikuttaa asiaansa koskevaan päätöksentekoon. [46] (#cite-text-0-86)

Myös perhekeskuksen työntekijöiden keskinäisestä yhteistyöstä ja toiminnasta oli perheille jäänyt hyvä vaikutelma ja usean alan ammattilaisista koostuvan perhetyön tiimin koettiin tukeneen ja palvelleen perhettä. Monialaisen tiimin kehittämisprosessissa vuorovaikutus kehittyi alun muodollisesta ja kohteliaasta nopeasti vapautuneemmaksi ja aktiivisemmaksi. Hankkeen loppuvaiheessa ilmapiiri oli hyvä, puheenvuoron sai jokainen niin halutessaan ja kaikkien mielipiteitä arvostettiin. Sitoutuminen tiimityöskentelyyn vahvistui ja tiimin jäsenet kantoivat vastuuta kokonaisuudesta yhdessä. Tiimi oli valmis arvioimaan toimintaansa ja tiimin jäsenet olivat hyvin rehellisiä sekä itsensä suhteen kuin toiminnastaan tiimissä. [46] (#cite-text-0-86) Kurikan perhekeskuksen työntekijät kokivat monialaisen työn mielekkääksi ja se on parantanut merkittävästi perheiden kanssa tehtävää työtä ja yleensäkin yhteistyötä perhekeskuksessa. Tämä heijastui parempana jaksamisena ja se on avannut uusia mahdollisuuksia työn kehittämisen suhteen. Stressiä, jota aiheutuu työntekijöille erityisesti asiakkaiden ongelmista, asiakkaiden hyvinvointia ja työtovereiden jaksamista koskevista huolista sekä työn tuloksellisuuden hämartyksestä, voidaan paremmin jakaa monialaisessa tiimityössä kuin muuten. [47] (#cite-text-0-88)

Perhekeskuksessa pyritään edistämään koko perheen hyvinvointia luomalla tilaa äitiydelle, isyydelle ja vanhemmuuden taitojen vahvistamiselle. Tukemalla vanhemmuutta voidaan turvata hyvää lapsuutta. Toiminta on tarkoitettu kaikille lapsiperheille. Perhekeskuksessa perheille, vanhemmille ja lapsille tarjotaan avoimia vertaisryhmiä, ennalta ehkäiseviä, perhe- ja lapsilähtöisiä avoimia varhaiskasvatuspalveluja sekä muita toimintoja. [15] (#cite-text-0-26)

4 Peruspalvelukuntayhtymä Kallion IVA-prosessin arviointi

Kallion IVA-prosessin arviointi kerättiin kyselylomakkeella IVA-prosessiin osallistuneelta opiskelijaryhmältä. Työryhmän kahdeksasta

jäsenestä kuusi vastasi kyselyyn. Kyselylomake sisälsi seitsemän avointa kysymystä. Aihealueet olivat seuraavat: johtaminen, tiedottaminen, työryhmän toiminta, vastuunjako, opettajien ohjaus, yhteistyö sidosryhmien kanssa sekä oma osallisuus prosessiin. Kyselyt analysoitiin sisällön analyysillä ja niistä saatiin alla olevia johtopäätöksiä.

Johtaminen on ollut työryhmän arvion mukaan asiallista, kannustavaa, selkeää, kunnioittavaa ja napakkaa. Johtaminen on tapahtunut tasavertaisen vuoropuhelun hengessä, jossa jokaisella ollut mahdollisuus vaikuttaa ja kommentoida yhteistä prosessia. Johtaminen vetäjien näkökulmasta sujui hienosti etenkin taulukoinnin osalta. Raportin osalta toivottiin kyselevää ja perusteltua johtajuutta. Johtamisen kehitettäväksi asioiksi nousivat yhteisistä sopimuksista kiinni pitäminen sekä työnjaolliset seikat. Alussa toivottiin myös napakampaa ohjeistusta. Ajoittain johtamista hoitivat muut kuin sovitut johtajat – he kenellä oli ko. asiasta vastuu ja parempi ymmärrys, mikä sopi siihen tilanteeseen. Tämä koettiin sekä positiivisena, että negatiivisena. Johtamisen puutteet johtuivat osaksi kokemattomuudesta ja tiedon puutteesta.

Prosessin tiedottamista pidettiin informaatiota ja oikeista asioista välittävänä. Tiedotus oli toimivaa, ajantasaista, suhteellisen nopeasti reagoivaa ja se tapahtui oikeaan aikaan. Tiedotuksen kehittämistarpeiksi luettiin ajoittainen epäselvyys esimerkiksi silloin, kun se on tullut muilta kuin vetovastuussa olevilta. Työnjakoon, sopimukseen ja omien tehtäväosuuksien suorittamiseen olisi toivottu vain välttämätöntä ohjeistusta. Tiedottaminen oli selkeää ja ajoittainen epätietoisuus katsottiin johtuvan ryhmäläisten keskittymisen puutteesta.

Prosessiin osallistuneen opiskelijatyöryhmän yhteistyötä kuvattiin toimivaksi, erinomaiseksi, joustavaksi, vastuulliseksi, sitoutuneeksi, motivoituneeksi ja arvostavaksi. Arvioinnissa kiinnitettiin huomiota siihen, että läpi prosessin työstäminen on tapahtunut oppimista edistävällä ja uusilla oivalluksilla tuottaen sekä yhteen hiileen puhaltamalla. Työryhmä on yhdessä hakenut linjaa ja tapaa tehdä IVA-prosessi, sitoutuen prosessin loppuun viemiseen. Työryhmäläiset ovat voineet luottaa toistensa apuun tarvittaessa ja suurta venymistä on tapahtunut, mutta samalla on myös ymmärretty elämäntilanteiden tuomia tarpeita. Yhteisvastuullisuudessa oman asiantuntemuksen antaminen ryhmän käyttöön ei toteutunut parhaalla mahdollisella tavalla.

Työryhmän työskentelyä pidettiin vastuullisena. Suurin osa ryhmäläisistä paneutui ajan kanssa tehtäväänsä sekä teki paljon työtä prosessin läpiviemiseen. Vastuunjaossa huomioitiin hyöty ko. vastuusta esimerkiksi opinnäytteessä ja ne koettiin tasapuolisina. Vastuunjaossa kehitettäviä asioita oli delegoinnin lisääminen, ohjeiden ja aikataulun napakoittaminen sekä selkeät tehtävienannot. Vastuunjako pidettiin vaihtelevana ja epätasaisena. Koettiin, että tehtävien laajuuksissa oli suuria eroja ja oman vastuun alueen loppuun tuottamisesta olisi pitänyt pitää kiinni. Vastuunjaossa olisi tarkemmin tullut ottaa huomioon se, että suuri osa prosessista oli tekemättä, kun jo mietittiin olisiko osa ryhmän jäsenistä tehnyt jo osuutensa.

Opiskelijatyöryhmän osallisuus IV-prosessiin koettiin opettavaisena. Tieto IVA-menetelmästä, perhekeskuksista, perhekeskustoiminnasta ja -ideologiassa on lisääntynyt ja ymmärrys syventynyt. Koettiin, että lisääntynyttä oppimista tapahtui konkreettisesti työelämässä tehdystä työstä sekä dialogisten menetelmien hyödyntämisestä. Oppimisena mainittiin oikean tietotaidon tuominen yleiseen käyttöön, yhteistyön merkityksen oppiminen ja ymmärrys omista vahvuuksista ja kehittämishaasteista. Kehitettäväksi asioiksi mainittiin aikataulussa pysyminen, sekä aktiivisempi prosessin kommentointi webct-alustalla. Lisäksi olisi toivottu työryhmän johtajien tarkempaa yhteistä linjaa sekä sopimus- tai loppuraportin aikataulusta.

Opettajien ohjausta kuvailtiin motivoivana, luotettavana, asiallisena ja kannustavana, mutta myös vähäisenä. Kehitystarpeina opettajien ohjauksessa toivottiin IVA-prosessin käytännön toimien orientoivaa ohjausta esimerkiksi taulukoiden tekemisessä. Koettiin, että käytännön työtä ei voi hallita pelkästään kirjallisen tiedon perusteella. Opettajien johtajuutta tässä prosessissa toivottiin lisää, etenkin tietotaidon siirtämisen osalta. Opettajien tiedottamisesta opiskelijoille toivottiin enemmän, sillä aihe oli uusi ja oppimisen näkökulmasta olisi matkan varrella odottanut kommentointia. Täten myös olisi välttytty ylimääräiseltä työltä.

Yhteistyö Peruspalvelukuntayhtymä Kallion työryhmän kanssa koettiin melko toimivana. Puitteet IVA-prosessin kuulemistilaisuuteen oli järjestetty hyvin. Kehitettäväksi nousi aktiivisempi yhteydenpito Kallion suunnasta. Tiedottamista Kallion suunnasta olisi toivottu olevan enemmän, sillä prosessin alkuvaiheessa työn etenemisen näkökulmasta tärkeitä asioita jouduttiin odottamaan. Yhteistyö Kallioon oli sovittu yhden henkilön vastuulle ja tämä koettiin toimineen hyvin.

5 Yhteenveto

Uusia lapsi- ja perhekeskeisiä työmenetelmiä on kehitetty aktiivisesti. Varhaisen puuttumisen työmenetelmät ovat vakiintuneet osaksi perustyötä ja saavuttaneet eri ammattiryhmien suosion. Perhehankkeissa pyritään uudistamaan neuvolan, päivähoiton ja koulun yhteistyötä ja luomaan toimijoiden kumppanuuteen perustuvia perhekeskuksia. Palvelujen turvaamiseksi pyritään löytämään uusia rakenneratkaisuja, jotka toimivat tehokkaammin ja joiden rahoitus pohja pitää. Lasten ja perheiden palvelujen kehittämisen kohteena ovat toimiva työnjako, hyvien työkäytäntöjen levittämien ja varhainen puuttuminen. Kallion peruspalvelukuntayhtymän päättäjät pyrkivät varmistamaan toimivan perhepalvelukeskuksien löytymisen alueen lapsiperheiden hyvinvoinnin turvaamiseksi IVA-menetelmän kautta kerätyn tiedon avulla. Työ perhepalvelumallin rakentamiseksi jatkuu Kalliolla. Kun perhekeskuksien malli muodostetaan Kallioon, tarvitaan seuranta palvelujen kehittämisestä ja laadusta johtoportaan, työntekijän, mutta ennen kaikkea asiakkaan näkökulmasta.

Työelämään kohdistuva toimeksianto tuotti opiskelijaryhmässä uutta oppimista IVA-menetelmästä ja perhekeskustoiminnan kehittämisestä lakien ja asetusten mukaisesti. Opiskelijaryhmä tuotti Peruspalvelukuntayhtymä Kallion taulukon, jonka pohjalta alueen vaikuttajat ja asiakkaat soveltavat omat voimavaransa perhekeskuksien kehittämiseen Kallion alueelle. Opiskelijaryhmälle taulukon laatiminen ja raportin kirjoittaminen oli iso projekti, mikä antanee tulevaisuudessa valmiuksia työelämän uusille haasteille. Yhteistyön merkityksen ja yhteyksien luomisen tärkeyden ymmärtäminen luo pohjaa opiskelijoiden tulevaisuuden työelämälle. Aito työelämään tutustuminen vastaavanlaisessa projektissa on kannatettavaa, se tuottaa uudenlaista oppimista, vaikka on erittäin vaativaa ja haasteellista. Tällaiset yhteistyöprojektit ovat tervetulleita ja hyödyntävät molempia osapuolia, työelämän edustajia sekä opiskelijoita.

Julkaisun tekemiseen ovat osallistuneet myös opiskelijat Helisten Auli, Kankaanpää Tarja, Kirkonpelto Anne, Kettunen Minna, Koskivirta Jaana, Leino Jaana, Pallari Riikka, Rantala Sanna ja Yrttiaho Anne.

Lähteet

- ^{^ab}Halme, N., Kekkonen, M. & Perälä, M-L. 2012. Perhekeskukset Suomessa. Palvelut, yhteistoiminta ja johtaminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, raportti 62. Hakupäivä 9.12.2015.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90890...>
- ^{^abcdef}Viitala, R. & Kekkonen, M. 2008. Perhekeskustoiminnan kehittäminen. Perhe-hankkeen loppuraportti. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 12. Hakupäivä 18.6.2015.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201504226894>
- [^]Ratkaisujen Suomi. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10. Valtioneuvoston kanslia. Hakupäivä 9.12.2015.
http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82
- ^{^ab}Rehula, J. 2015. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. Hakupäivä 19.11.2015.
<http://stm.fi/hankkeet/lapsi-ja-perhepalvelut>
- ^{^ab}KASTE 2012–2015. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 1. Sosiaali- ja terveysministeriö. Hakupäivä 9.12.2015.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/112146...>
- [^]Lastensuojelulaki 417/2007. Hakupäivä 15.5.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- [^]Terveydenhuoltolaki Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326. Hakupäivä 28.2.2011,
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>
- ^{^ab}Perälä, M-L., Halme, N., & Nykänen, S. 2012. Lasten, nuorten ja perheiden palveluja yhteensovittava johtaminen. Opas 19. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Hakupäivä 9.12.2015.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90893...>
- ^{^abcd}Anttila, K. 2010. Kallion PPKY:n lapsi- ja perhepalveluiden yhteistyökäytännöt. Nykytila-analyysi kehitystyön pohjaksi. Opinnäytetyö. Savonia ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtamisen koulutusohjelma. Hakupäivä 15.6.2015.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010111014342>
- [^]Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326. Hakupäivä 28.2.2011,
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>
- ^{^abc}Nelimarkka, K & Kauppinen, T. 2007. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioiminen. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.
- ^{^abc}Liimatainen, L. & Ryttyläinen, K. (toim.) 2006. Innovoi, vaikuta, arvioi. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 62. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- [^]IVA- käsikirja. 2015. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Hakupäivä 18.6.2015.
<https://www.thl.fi/fi/web/terveyden-edistaminen/johtaminen/tyokaluja...>
- ^{^ab}Johansson, T. 2011. Leksandsmodellen – familjeföberedelse som utgångspunkt för familjecentralen. Teoksessa M. Kekkonen, M. Montonen & R. Viitala (toim.) Familjecenter i Norden – en resurs för barn och familje. Sosiaali- ja terveysministeriö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Suomen Kuntaliitto, 69–74. Hakupäivä 18.6.2015.
<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:701655/FULLTEXT01.pdf>
- ^{^abcde}Sosiaaliportti. Hakupäivä 25.3.2011.
<http://www.sosiaaliportti.fi/>
- [^]Järvi, S. 2006. Varhaiskasvatus osallisuuden näkökulmasta. Teoksessa P. Pukari (toim.) Vanhemmat osallisena - käsitteistöä ja menetelmän kehittelyä. Pohjois-Pohjanmaan osaamiskeskus. Hakupäivä 21.5.2011.
<http://www.sosiaalikollega.fi/poske/julkaisut/tyopaperit-ja-muut-julkaisut...>
- [^]Madsen, M. & Snellman, M. 1999. Lasten äänet kuuluviin. Lasten mukaanotto paikalliseen päätöksentekoon. Sisäasianministeriö, Helsinki.
- [^]Virtanen, P., Suoheimo, R., Lamminmäki, S., Ahonen, P. & Suokas, M. 2011. Matkaopas asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen. Tekesin katsaus 281. Helsinki. Hakupäivä 9.12.2010.
<https://www.tekes.fi/globalassets/julkaisut/matkaopas.pdf>
- ^{^abcdefgh}Lindqvist, U. (toim.) 2008. Varhainen tuki - kohti hyviä käytäntöjä. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Oppaita ja työkirjoja 7. Hakupäivä 25.3.2011.
<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/f40baf004a176e1293d9fb3d8d1d4668...>
- [^]Liukonen, R. & Lukman, L. 2007. Sosiaalialan tehtävärakenteiden ja toimintamallien kehittäminen Helsingin kaupungin sosiaalivirastossa. Tehty-hanke. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Oppaita ja työkirjoja 5. Helsinki: Yliopistopaino. Hakupäivä 26.3.2011.
<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/2423cb804a1563bd9514f5b546fc4d01...>
- ^{^abc}Pelkonen, M., Hakulinen-Viitanen, T., Hietanen-Peltola, M. & Puumalainen, T. (toim.) 2013. Hyvinvointia useammille – lasten ja nuorten palvelut uudistuvat. Lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin neuvottelukunnan loppuraportti. Raportteja ja muistioita 36. Sosiaali- ja terveysministeriö. Hakupäivä 9.12.2015.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110796...>
- [^]Halme, N., Vuorisalmi, M. & Perälä, M-L. 2014. Tuki, osallisuus ja yhteistoiminta lasten ja perheiden palveluissa. Työntekijöiden näkökulma. Raportti 4. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Hakupäivä 9.12.2015.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114954...>

23. [^][Korkiakangas, M. 2005. Perheen voimavaroja etsimässä - tapaustutkimus asiakaslähtöisestä työorientaatiosta lastensuojelun perhetyössä. Licensiaattityö. Lapin yliopisto. Lapsi- ja nuorisososiaalityö.](#)
24. [^][Perälä, M., Hätönen, H. & Halme, N. 2011. Miten lapsiperheiden palvelut saadaan eheäksi kokonaisuudeksi? Johdetaanko lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia kokonaisuutena? Palvelujen saatavuus, yhteistyö ja johtaminen kunnissa. Helsinki: THL.](#)
25. [^][Tapiola-Tuohikumpu, S. 2005. Hanketyöntekijöiden kokemustieto varhaisen tuen käytännöistä. Teoksessa M. Satka, S. Karvinen-Niinikoski, M. Nylynd & S. Hoikkala \(toim.\) Sosiaalityön käytäntötutkimus. Helsinki: Palmenia-kustannus, 341–355.](#)
26. [^][Klen, I., Lindgvist, U., Manninen, S. & Mäkinen A. 2009. Lapaset Perheverkosto -hanke 2005–2008. Loppuraportti. Helsingin kaupungin terveystieteiden tutkimuskeskus. Terveystieteiden raportteja. Hakupäivä 25.3.2011.
<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/645bf0804f124451b06ab07ce0f1caac...>](#)
27. [^][Hyväri, S. 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa M. Nylund & A. Yeung \(toim.\) Vapaaehtoistoiminta – anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 214–235.](#)
28. [^][Dennis, C-I. 2003. Peer support within a health care context. A concept analysis. International Journal in Nursing Studies, 40 \(3\), 321–332.](#)
29. [^][Viitala, R., Kekkonen, M. & Paavola, A. 2008. Perhekeskustoiminnan kehittäminen. PERHE-hankkeen loppuraportti. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. Helsinki. Hakupäivä 9.12.2015.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/111424/Selv200812.pdf?sequence=1>](#)
30. [^][Vaitti, L. 2008. "Olemme kaikki tasa-arvoisia" Vammaisten ja pitkä-aikaissairaiden lasten äitien vertaistukiryhmistä. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos. Hakupäivä 18.6.2015.
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/78950/gradu02467.pdf?sequence=1>](#)
31. [^][Haaranen, A. 2012. Realistinen arviointi lapsiperheiden vanhempainryhmistä. Muutokset perheen terveydessä ja vaikuttavuutta edistävät toiminnot. Dissertations in Health Sciences 140. Itä-Suomen yliopisto. Terveystieteiden tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Kuopio. Hakupäivä 9.12.2015.
\[http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0968-8...\]\(http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0968-8...\)](#)
32. [^][Isoherranen, K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Vantaa: WSOY Dark Oy.](#)
33. [^][Siira, M-L. 2005. Moniammatillisuus – lisää byrokratiaa vai asiakkaan auttamista. Dialogi 1, 27–30.](#)
34. [^][abcde](#) [^][Veijola, A. 2004. Matkalla moniammatilliseen perhetyöhön – lasten kuntoutuksen kehittäminen toimintatutkimuksen avulla. Väitöskirja. Oulun yliopisto. Hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos. Hakupäivä 15.3.2011.
<http://herkules oulu.fi/isbn9514274245/isbn9514274245.pdf>](#)
35. [^][Hyvönen, S. 2004. Moniulotteista ja moniammatillista yhteistyötä muutosten keskellä. Tutkimus perusterveydenhuollon mielenterveydestä. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Tampere. Hakupäivä 18.6.2015.
<http://uta32-kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/67807...>](#)
36. [^][abcde](#) [^][Kontio, M. 2010. Moniammatillinen yhteistyö. TUKEVA -hanke. Oulu. Hakupäivä 26.3.2011.
<http://www.ouka.fi/seutu/tukeva/Moniammatillinen-julkaisu.pdf>](#)
37. [^][Karila, K. & Nummenmaa, A. 2005. Esi- ja alkuopetuksen jatkumo haastaa opettajat moniammatilliseen työskentelyyn. Teoksessa K. Hämäläinen., A. Lindström & J. Puhakka \(toim.\) Yhtenäisen peruskoulun menestystarina. Helsinki: Yliopistopaino, 212–216.](#)
38. [^][ab](#) [^][Anttila, M. & Rousu, S. \(toim.\) 2004. Haravalla kootut. Suomen Kuntaliitto ja Lastensuojelun Keskusliitto. Helsinki. Hakupäivä 16.03.2011.
\[https://www.innokyla.fi/documents/67330/68710/haravalla_kootut.pdf\]\(https://www.innokyla.fi/documents/67330/68710/haravalla_kootut.pdf\)](#)
39. [^][Nikander, P. 2003. Moniammatillinen yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon haasteena. Vuorovaikutuksellinen näkökulma. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 40, 279–290. Hakupäivä 20.3.2011.
<http://www.uta.fi/~pirjo.nikander/Nikander.pdf>](#)
40. [^][ab](#) [^][Kuorilehto, R. 2014. Moniasiantuntijuus sosiaali- ja terveydenhuollon perhetyössä. Monitahoarviointi Q-metodologialla. Väitöskirja. Acta Universitatis Ouluensis D Medica 1239. Oulun yliopisto. Oulu. Hakupäivä 9.12.2015.
<http://herkules oulu.fi/isbn9789526203966/isbn9789526203966.pdf>](#)
41. [^][ab](#) [^][Lastensuojelun käsikirja. 2011. Moniammatillinen yhteistyö. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Hakupäivä 18.6.2015.
<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja>](#)
42. [^][Viirkorpi, P. 2004. Kumppanuus-johtamisen rakenteita ja käytäntöjä. Kumppanuusjohtamisen tarkastelua hyödyntäen Harava-projektin työverstaan tuloksia. Lastensuojelun keskusliitto ja Suomen Kuntaliitto. Hakupäivä 18.6.2015.
<https://www.innokyla.fi/documents/67330/68710/kumppanuusjohtaminen.pdf>](#)
43. [^][Hyvinvointi 2015 -ohjelma. 2007. Sosiaalialan pitkän aikavälin tavoitteita. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. Helsinki. Hakupäivä 28.2.2011.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201504224630>](#)
44. [^][Rajavaara, M. 2007. Vaikuttavuusyhteiskunta. Sosiaalisten olojen arvostelusta vaikutusten todentamiseen. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 84. Hakupäivä 28.3.2011.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10250/3290...>](#)
45. [^][Korteniemi, P., & Borg, P. 2008. Kohti näyttöön perustuvaa ammatillista käytäntöä. Stakes. Työpapereita 23. Hakupäivä 17.6.2015.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201204193819>](#)
46. [^][ab](#) [^][Leinonen, A. 2010. \(toim.\) Meidän porukat yhdessä. Pikkulapsiperheiden tukeminen perusterveydenhuollossa moniammatillisena yhteistyönä. Yhteistyöstä yhteiseen työhön. JIK-peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä. Hakupäivä 18.6.2015.
<http://www.epshp.fi/files/5622...>](#)
47. [^][Innokylä – avoin innovaatioyhteisö. Hakupäivä 15.6.2015.
<https://www.innokyla.fi/>](#)

Kuvalähteet

1. [^][KUVIO 1. Vaihtoehtoisten ratkaisumallien vaikutusten arviointi osana päätöksentekoa. Teoksessa L. Liimatainen & K.](#)

Ryttyläinen (toim.) 2006. Innovoi, vaikuta, arvioi. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 62. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

2. ^KUVIO 2. Visio perhekeskuksesta. Teoksessa Viitala, R. & Kekkonen, M. 2008. Perhekeskustoiminnan kehittäminen. Perhe-hankkeen loppuraportti. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 12. Hakupäivä 18.6.2015. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201504226894>
3. ^KUVIO 3. Perhekeskuksen kehittämisprosessi. Teoksessa Viitala, R. & Kekkonen, M. 2008. Perhekeskustoiminnan kehittäminen. Perhe-hankkeen loppuraportti. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 12. Hakupäivä 18.6.2015. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201504226894>